

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Ірина ЖУРАВЛІОВА

ФІНАНСИ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 "Публічне управління та адміністрування"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Публічне управління"

Статус дисципліни обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина ЖУРАВЛІОВА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансів
Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Розробник:
Малишко Євгенія Олегівна, к.е.н., доц. кафедри фінансів;
Чернишов Володимир Васильович, к.е.н., доц. кафедри фінансів;

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Фінанси в системі суспільно-економічних відносин відіграють провідну роль, оскільки їх функціонування визначає кількісні та якісні параметри кожного економічного явища або процесу. Практично всі економічні інструменти господарювання (ціноутворення, оплата праці, кредитування, інвестиційна діяльність тощо) тісно пов'язані з фінансами. Складна система перерозподільних відносин у суспільстві знаходить своє відображення саме у фінансах, які охоплюють практично кожен юридичну та фізичну особу. Держава використовує фінансову систему як інструмент реалізації соціально-економічної політики, а за допомогою фінансового механізму здійснюється державне регулювання розвитку суб'єктів господарювання й рівня добробуту домогосподарств, стимулювання процесів розширеного відтворення у суспільстві.

Особливу актуальність вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» набуває в умовах економічних перетворень в Україні, пов'язаних з впровадженням передових методів та європейського досвіду господарювання, поширенням інтеграційних та глобалізаційних процесів в світовій економічній системі. Необхідно глибоко розуміти природу фінансових відносин, знати принципи побудови та механізми їх функціонування для успішного здійснення господарської діяльності і зниження наслідків кризових явищ в економіці України. Становлення і розвиток в Україні ринкових відносин вимагає наявності у спеціалістів широкого кола базових теоретичних знань та володіння відповідними компетенціями у галузі фінансів, що необхідні на практиці на макро-, мезо- і мікрорівнях для розв'язання завдань, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням грошових доходів та фондів фінансових ресурсів.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є система економічних відносин у процесі розподілу та перерозподілу ВВП держави.

Предметом навчальної дисципліни є взаємодія ланок фінансової системи держави в процесі формування централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи компетентностей щодо застосовування на практиці в процесі своєї професійної діяльності та повсякденного життя засвоєні знання з закономірностей функціонування фінансів на мезо- макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансових систем та набуті практичні навички щодо визначення, аналізу, оцінки, контролю показників формування, розподілу, використання централізованих та децентралізованих грошових доходів та фондів фінансових ресурсів. Завдання вивчення навчальної дисципліни складають:

застосування основних положень теорії фінансів до обґрунтування напрямів вирішення сучасних фінансових проблем;

засвоєння теоретичних основ формування і функціонування фінансових відносин та фінансової політики;

розуміння засад бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи;
набуття теоретичних знань щодо методів і джерел формування доходів бюджету та напрямів і форм фінансування бюджетних видатків;

набуття знань із питань функціонування державного кредиту та управління державним боргом;

розуміння змісту фінансових відносин на підприємствах та домогосподарств;
генерування теоретичних знань із питань функціонування фінансового ринку та складових фінансової системи.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	6
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Вища математика, Макро- і мікроекономіка, Основи міжнародних економіки та менеджменту	Бухгалтерський облік

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	
ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.	
СК 4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.	
СК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.	ПРН 7. Уміти організувати та брати участь у волонтерських/ культурно-освітніх/спортивних проєктах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.
ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.	
ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	
СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.	
СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.	ПРН 16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень професійній діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія фінансів та основи державних фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів

1.1. Визначення економічної категорії «фінансова наука». Предмет, методи та складові фінансової науки.

Сутність та предмет дослідження фінансової науки. Основні завдання й мета фінансової науки як метода пізнання фінансових відносин. Функції та етапи становлення фінансової науки.

1.2. Фінанси як специфічна форма суспільних відносин.

Поняття фінансів. Необхідність фінансів в умовах ринкової економіки. Фінанси як специфічна форма суспільних відносин. Основні види фінансових відносин.

1.3. Сутність фінансів як економічної, вартісної, розподільної, історичної категорії.

Історичні етапи становлення та розвитку фінансів. Передумови виникнення фінансів.

Характерні ознаки фінансів. Принципи фінансів.

1.4. Фонди фінансових ресурсів.

Сутність фінансових ресурсів. Централізовані фонди фінансових ресурсів. Децентралізовані фонди фінансових ресурсів. Джерела їх формування та напрями використання. Поняття фонду накопичення та фонду споживання.

1.5. Функції фінансів.

Прояви функцій фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу. Сутність контрольної функції фінансів, її прояв в організації контролю за розподілом частини валового внутрішнього продукту за відповідними фондами та їх витрачанням за цільовим призначенням.

1.6. Фінансове забезпечення відтворювального процесу.

Сутність фінансового забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення розширеного відтворення: бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування. Фінансове регулювання економічних і соціальних процесів. Фінансове стимулювання розвитку виробництва і підвищення його ефективності.

Тема 2. Фінансова система та фінансова політика держави

2.1. Фінансова система, її сутність та структура.

Поняття фінансової системи. Структура фінансової системи: фінанси підприємств, державний бюджет, місцеві бюджети, страхування, державні цільові фонди, державний кредит, фінанси населення, фінансовий ринок. Сфери та ланки фінансової системи України. Органи управління фінансовою системою України, фінансові інститути України.

2.2. Складові елементи фінансової політики держави.

Зміст і завдання фінансової політики. Основні напрями фінансової політики. Складові фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики. Характеристика фінансової політики України на сучасному етапі.

2.3. Фінансовий механізм.

Сутність фінансового механізму. Складові фінансового механізму держави. Фінансові показники. Фінансові важелі. Фінансові методи. Фінансові стимули та фінансові санкції. Фінансовий механізм підприємства та його елементи.

2.4. Фінансове планування і прогнозування.

Зміст, мета і завдання фінансового планування та прогнозування. Види фінансових планів. Методи фінансового планування та прогнозування. Важливість загальнодержавного фінансового планування й прогнозування. Система фінансових планів, їх характеристика.

2.5. Фінансовий контроль.

Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми та методи фінансового контролю. Суб'єкти державного фінансового контролю в Україні.

2.6. Фінансові важелі.

Фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули і санкції.

Тема 3. Податки. Податкова система

3.1. Сутність податків та їх функції.

Сутність податку як основної категорії фінансів. Основні характеристики податків. Податки як інструмент розподілу фінансових ресурсів. Матеріальна основа та організаційно-правові засади податкових відносин. Поняття збору. Функціональне призначення податків.

3.2. Елементи оподаткування.

Елементи податку за Податковим кодексом України. Платники податку, їх права та обов'язки. Об'єкт оподаткування. База оподаткування. Класифікація ставок податків та зборів. Порядок обчислення податку. Податковий період. Строк та порядок сплати податків. Строк та порядок подання звітності. Класифікація податкових пільг та їх характеристика.

3.3. Класифікація податків та зборів.

Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Податок на прибуток підприємств. Податок на доходи фізичних осіб. Перекладання податків та ухилення від їх сплати. Непрямі податки. Податок на додану вартість. Акцизні збори. Загальнодержавні та місцеві податки.

3.3 Податкова система: поняття та принципи її побудови.

Поняття та структура податкової системи та системи оподаткування. Принципи оподаткування в українському податковому законодавстві. Історія становлення та особливості функціонування податкової системи України. Податкова політика як складова фінансової політики держави. Податковий кодекс України, структура та основні положення. Основи функціонування системи оподаткування в Україні та її значення в суспільному розподілі сукупного продукту.

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

4.1. Сутність та призначення бюджету.

Економічне значення бюджету, його вплив на темпи економічного зростання, структуру та розвиток суспільного виробництва, оптимізацію вартісних пропорцій у розподілі доходів. Специфічні ознаки бюджетних відносин. Бюджет як основний інструмент регулювання та впливу на розвиток економіки країни. Бюджет як централізований грошовий план держави. Функції, що характеризують сутність бюджету як економічної категорії.

4.2. Бюджетний устрій та бюджетна система.

Поняття та засади бюджетного устрою. Побудова бюджетних систем унітарних та федеративних держав. Врахування адміністративно-територіального поділу країни при побудові бюджетної системи. Принципи побудови бюджетної системи України. Види міжбюджетних відносин. Сутність та склад бюджетної системи України.

4.3. Бюджетний процес та бюджетні процедури.

Поняття і стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу. Бюджетний цикл та бюджетний період. Бюджетний процес та бюджетні процедури у частині Державного бюджету України. Роль Державної казначейської служби України у виконанні бюджету. Бюджетний процес на місцевому рівні.

4.4. Система доходів бюджету.

Сутність доходів бюджету. Класифікація доходів бюджету. Склад доходів Державного бюджету України. Доходи місцевих бюджетів.

4.5. Система видатків бюджету.

Сутність та класифікація видатків бюджету. Бюджетна класифікація видатків в Україні. Поняття захищених видатків та їх склад. Форми бюджетного фінансування видатків: кошторисне фінансування, бюджетні кредити, бюджетні інвестиції, державні трансферти.

4.6 Міжбюджетні відносини та їх регулювання.

Причини виникнення вертикальних та горизонтальних фіскальних дисбалансів. Необхідність та економічний зміст міжбюджетних відносин. Види міжбюджетних трансфертів згідно Бюджетному кодексу України.

4.7. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.

Поняття бюджетного дефіциту та профіциту. Дефіцит бюджету як один із макроекономічних показників, що характеризують сутність економічної моделі. Види дефіциту бюджетів відповідно українському та зарубіжному досвіду. Причини виникнення бюджетного дефіциту та основні заходи щодо його зниження. Зарубіжний та вітчизняний досвід фінансування дефіциту бюджету. Поняття бюджетної безпеки та індикатори її оцінки.

4.8. Державний (місцевий) борг та видатки на його обслуговування

Сутність державного (місцевого) боргу. Функції державного боргу. Класифікація боргу. Зміст та етапи управління державним боргом. Джерела та методи фінансування державного (місцевого) боргу. Сутність боргової безпеки держави. Індикатори оцінки боргової безпеки держави: вітчизняний та закордонний досвід. Соціально-економічні наслідки державного боргу.

Тема 5. Цільові позабюджетні фонди

5.1. Сутність державних цільових фондів, їх необхідність та призначення

Поняття цільових позабюджетних фондів. Класифікація цільових державних фондів. Призначення цільових позабюджетних фондів. Постійні фонди. Тимчасові фонди. Джерела формування цільових державних фондів. Утворення державних цільових фондів.

5.2. Соціальний захист і соціальне забезпечення

Сутність соціального захисту населення та основні елементи. Пенсійне забезпечення в Україні. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення. Державна соціальна підтримка.

5.3. Система пенсійного забезпечення в Україні. Пенсійний фонд України

Сутність пенсійного фонду України. Основні завдання Пенсійного фонду України. Бюджет Пенсійного фонду України. Функції Пенсійного фонду України.

Змістовий модуль 2. Фінанси суб'єктів господарювання, фінансовий ринок та інститути міжнародних фінансів

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

6.1. Економічна необхідність, сутність та функції страхування.

Необхідність і роль страхування у забезпеченні безперервності соціально-економічного розвитку. Економічна природа, сутність та особливості страхування. Передумови та етапи розвитку страхових відносин. Характеристика фінансових відносин у сфері страхування. Характеристика страхування як системи перерозподільних відносин. Страхування як система економічних відносин. Об'єкти та суб'єкти страхування.

Основні принципи страхування: вільний вибір страхувальником страховика, а страховиком – виду страхування; страховий ризик; страховий інтерес; максимальна сумлінність; відшкодування в межах реально завданих збитків; франшиза; суброгація; контрибуція; співстрахування і перестрахування; диверсифікація.

Характеристика основних функцій страхування: ризикова; створення і використання страхових резервів; інвестиційна; заощадження коштів або накопичувальна; превентивна або попереджувальна; виробнича; бюджетно-заміщувальна; стабілізаційна; розподільна; алокаційна; контрольна.

6.2. Форми та види страхування страхування.

Форми проведення страхування. Порівняльна характеристика обов'язкового та добровільного страхування. Форми обов'язкового страхування в Україні та основні його характеристики. Принципи обов'язкового страхування. Класифікація страхування за об'єктами. Системи страхування: пропорційної відповідальності; першого ризику; «дробної частки»; за відновною вартістю; граничного страхового забезпечення.

Сутність франшизи та її основні форми: умовна (або інтегральна) та безумовна (або ексцедентна).

6.3 Фінансові результати страхових операцій.

Поняття "фінансовий результат" страхових операцій. Елементи фінансового результату страхових операцій. Склад доходів від страхової діяльності. Класифікація прибутку страховика за складом елементів, які його формують. Основні напрями використання чистого прибутку страховика. Склад витрат страхової компанії.

6.4. Страхові резерви та порядок їх формування.

Поняття страхові резерви. Види страхових резервів. Порядок їх формування.

6.5. Страховий ринок.

Поняття страхового ринку. Умовами функціонування страхового ринку. Структура страхового ринку. Суб'єкти та об'єкти страхового ринку.

6.6. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Основні завдання і функції уповноваженого органу. Державно-правове регулювання діяльності на страховому ринку України.

Тема 7. Фінансовий ринок

7.1. Економічна сутність і функції фінансового ринку. Необхідність і передумови його створення.

Сутність та функції фінансового ринку. Характерні особливості фінансового ринку.

7.2. Структура фінансового ринку.

Структура та складові фінансового ринку. Класифікація суб'єктів фінансового ринку. Характеристика об'єктів фінансового ринку. Основні сегменти фінансового ринку. Учасники фінансового ринку.

7.3. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку.

Поняття фінансового інструменту. Класифікація фінансових інструментів. Пайові, боргові цінні папери. Похідні фінансові інструменти.

7.4. Державне регулювання фінансового ринку.

Необхідність фінансового регулювання фінансового ринку на етапі становлення його функціональної системи. Національний банк як орган державного регулювання фінансового ринку. Державна політика на валютному ринку. Регулювання діяльності учасників ринку цінних паперів. Роль саморегулюючих організацій на ринку цінних паперів. Вплив податкової політики держави на розвиток та функціонування ринку нерухомості. Основні завдання державного регулювання інвестиційних процесів у економіці України.

Тема 8. Міжнародні фінанси

8.1. Поняття, призначення та функції міжнародних фінансів.

Економічний зміст та суб'єкти міжнародних фінансів. Етапи розвитку міжнародних фінансів. Міжнародні фінанси як система. Функції міжнародних фінансів. Валютно-фінансові потоки та їх напрямки між суб'єктами міжнародних, взаємозв'язки в системі міжнародних фінансів. Класифікація валютно-фінансових потоків.

8.2. Загальна характеристика світового фінансового ринку та його структури.

Об'єктивна необхідність та економічна сутність міжнародного фінансового ринку. Загальна характеристика та особливості формування міжнародного фінансового ринку. Схема і структура міжнародного фінансового ринку. Інституційна структура фінансового ринку. Учасники ринку їх функції та цілі.

8.3. Міжнародні фінансові інститути.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) у системі валютно-кредитних відносин. Статус, функції та види діяльності МВФ. Ресурси МВФ. Основні програми та механізми фінансування. МВФ і його діяльність в Україні.

Світовий банк. Група світового банку: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР); Міжнародна асоціація розвитку (МАР); Міжнародна фінансова корпорація (МФК); Багатостороння агенція гарантії інвестицій (БАГІ), а також міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів. Функції та види діяльності групи Світового банку, їх особливості. Ресурси та фінансові інструменти Світового банку. Кредити МБРР.

Міжнародні валютно-кредитні установи Європейського Союзу: Європейський інвестиційний банк; Європейський фонд розвитку (ЄФР). Регіональні міжнародні банки розвитку. Основні напрями діяльності міжнародних кредитних установ, їх валютні та кредитні операції.

Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання

9.1. Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації.

Правове регулювання створення та діяльності суб'єктів господарювання в Україні. Поняття суб'єктів господарювання та їх правовий статус. Ознаки та ідентифікація суб'єктів господарювання. Фінанси підприємств як складова частина фінансової системи країни. Сутність фінансів підприємств. Сфери фінансових відносин підприємств. Принципи організації фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств.

9.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств та напрями їх використання.

Поняття фінансових ресурсів підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів підприємств. Власні, позикові і залучені кошти. Державне регулювання формування фінансових ресурсів підприємств. Грошові фонди підприємств. Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Фактори, що впливають на формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Напрямки використання фінансових ресурсів на підприємстві.

9.3. Класифікація доходів і витрат суб'єктів господарювання.

Джерела формування доходів суб'єктів господарювання та їх класифікація. Дохід від реалізації продукції. Витрати підприємства, їх класифікація. Витрати на виробництво та збут продукції.

9.4. Фінансові результати суб'єктів господарювання і фактори, що на них впливають.

Формування фінансового результату суб'єктів господарювання. Макро- та мікроекономічні чинники впливу на фінансовий результат. Планування, розподіл та використання прибутку на підприємстві. Показники рентабельності.

9.5. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами.

Процес розподілу доходів та позитивного фінансового результату підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами. Принципи та форми бюджетного фінансування діяльності суб'єктів господарювання.

9.6. Фінанси бюджетних установ.

Основні характеристики бюджетних установ. Джерела формування фінансових ресурсів бюджетних установ та організацій. Сутність та принципи кошторисно-бюджетного фінансування бюджетних установ. Визначення обсягу фінансування бюджетних установ і організацій. Напрямки використання та перерозподілу фінансових ресурсів бюджетних установ. Сутність та види кошторису. Фінансові норми.

9.7. Неприбуткова діяльність громадських організацій і добродійних фондів.

Типи неприбуткових організацій і добродійних фондів. Джерела фінансування неприбуткових установ та організацій.

Тема 10. Фінансовий менеджмент

10.1. Теоретико-методичні основи фінансового менеджменту.

Економічний зміст та призначення фінансового менеджменту. Становлення фінансового менеджменту як науки. Принципи фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти управління. Система забезпечення фінансового менеджменту.

10.2. Управління грошовими потоками.

Економічна сутність грошового потоку. Класифікація грошових потоків. Прямий та непрямий методи розрахунку грошових потоків підприємства. Принципи управління грошовими потоками. Методи оптимізації грошових потоків.

10.3. Управління прибутком.

Зміст і завдання управління прибутком. Управління прибутком від різних видів діяльності. Політика максимізації прибутку підприємств. Операційний леверидж. Операційний важіль та механізм його впливу на прибуток до виплати відсотків і податків.

10.4. Управління активами.

Економічна сутність та класифікація активів. Політика управління оборотними активами. Управління фінансуванням оборотних активів. Управління запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими активами. Управління необоротними активами. Формування оптимальної структури джерел фінансування активів.

10.5. Управління інвестиціями.

Зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства. Основні завдання розробки інвестиційного проекту. Методи оцінки інвестиційних проектів. Період окупності інвестицій. Чиста приведена вартість проекту. Внутрішня ставка прибутку. Дисконтований період окупності. Порівняльний аналіз проектів та критерії вибору інвестиційного проекту. Оцінка вартості окремих фінансових інструментів інвестування. Моделі оцінки вартості боргових та дольових цінних паперів. Основні підходи до формування

портфеля фінансових інвестицій.

10.6. Вартість та оптимізація структури капіталу.

Основні складові капіталу. Поняття фінансової структури капіталу. Основні фактори, що впливають на формування фінансової структури капіталу. Вартість капіталу. Сутність оптимальної структури капіталу. Поняття фінансового левериджу. Оцінка фінансового левериджу. Механізм дії фінансового важеля.

10.7. Управління фінансовими ризиками суб'єкта господарювання.

Сутність фінансових ризиків та їх види. Етапи управління фінансовими ризиками. Стратегії та методи нейтралізації фінансових ризиків.

10.8. Фінансове прогнозування та планування.

Системи фінансового планування та форми реалізації його результатів на підприємстві. Система прогнозування фінансової діяльності. Види поточних фінансових планів. Передумови розробки поточних фінансових планів підприємства.

10.9. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Сутність та зміст поняття криза. Фактори, що спричиняють розвиток фінансових криз на підприємстві: зовнішні та внутрішні. Симптоми прояву фінансової кризи. Зміст поняття "антикризове фінансове управління". Головна мета антикризового фінансового управління. Зміст етапів процесу антикризового фінансового управління підприємством. Моніторинг фінансового стану підприємства з метою виявлення ранніх ознак кризи. Розробка системи профілактичних заходів по запобіганню фінансової кризи при діагностування передкризового фінансового стану підприємства.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг план навчальної дисципліни»

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування навчальних технологій, серед яких: проблемні лекції, дискусії, бесіди, презентації, ілюстрації, метод проектів, моделювання професійних ситуацій, робота в малих групах, кейс-стаді, дебати, мозкові штурми, різноманітні індивідуальні та групові проекти, індивідуальна дослідницька робота.

Розподіл методів навчання та викладання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів	Проблемна лекція «Розвиток фінансової науки в Україні», робота в малих групах на тему «Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки.»
Тема 2. Фінансова система та фінансова політика держави	Дискусія «Сучасна фінансова політика України і роль держави в її забезпеченні», ілюстрації, дебати, мозкові штурми
Тема 3. Податки. Податкова система	Проблемна лекція «Податкова система в Україні», ілюстрації
Тема 4. Бюджет. Бюджетна система	Проблемна лекція «Визначення сутності факторів виникнення бюджетного дефіциту та державного боргу. Визначення резервів фінансування бюджетного дефіциту», робота в малих групах, презентація результатів.
Тема 5. Цільові позабюджетні фонди	Проблемна лекція «Сутність державних цільових фондів, їх необхідність та призначення. Соціальний захист і соціальне забезпечення. Система пенсійного забезпечення в Україні. Пенсійний фонд України»,

	робота в малих групах, презентація результатів..
Тема 6. Страхування. Страховий ринок	Проблемна лекція «Розвиток страхового ринку в Україні», робота в малих групах, презентація результатів..
Тема 7. Фінансовий ринок	Робота в малих групах «Фінансовий ринок: сутність, функції і роль в економіці».
Тема 8. Міжнародні фінанси	Проблемна лекція «Міжнародні фінанси: сутність, генезис, практика», «Міжнародні фінансові інститути»
Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	Робота в малих групах «Аналіз факторів, які впливають на порядок формування фінансових ресурсів та статутного капіталу підприємства. Визначення закономірностей формування оптимального співвідношення фінансових ресурсів підприємства».
Тема 10. Фінансовий менеджмент	Дискусія «Доцільність фінансових та реальних інвестицій. Визначення особливостей врахування фактору часу при інвестуванні ілюстрації, дебати, мозкові штурми»

Під час практичних занять здобувачі вищої освіти приймають участь у розв'язанні компетентнісно-орієнтованих групових та вирішенні індивідуальних завдань.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у таких формах:

10 балів – виконання практичних завдань;

10 балів – презентація матеріалу на семінарських заняттях;

10 балів – проведення письмової контрольної роботи;

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму – 30 балів.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Колоквиум проводиться 2 рази за семестр у вигляді тестового контролю. Тест включає питання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних теоретико-

методичних положень навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль впродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теорія фінансів та основи державних фінансів				
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 1. Предмет фінансової науки. Сутність та функції фінансів	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінар на тему «Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки. Розвиток фінансової науки в Україні»	Активна участь у семінарському занятті	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Підготовка матеріалів до семінарського заняття	
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 2. Фінансова система та фінансова політика держави	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінар на тему «Сучасна фінансова політика України і роль держави в її забезпеченні»	Презентація	5
<i>Самостійна робота</i>				

	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 3. Податки. Податкова система	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо розрахунку існуючих видів податку.	Активна участь у семінарському занятті	
		Вирішення практичних завдань щодо розрахунку динаміки та структури податкових надходжень до бюджету України	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		Поточна контрольна робота	Контрольна робота	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Тема 4	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 4. Бюджет. Бюджетна система	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо розрахунку динаміки та структури видатків бюджету України	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		Вирішення ситуаційних завдань щодо визначення сутності факторів виникнення бюджетного дефіциту та державного боргу. Визначення резервів фінансування бюджетного дефіциту	Активна участь у виконанні практичних завдань	
			Колоквіум	15
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Інститути місцевих, міжнародних, зарубіжних фінансів та їх інфраструктура. Фінансовий та страховий менеджмент .				
Тема 5	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 5. Цільові позабюджетні фонди	Активна робота в групах	
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо аналізу та оцінювання рівня надання особам матеріального забезпечення та соціальних послуг, забезпечення фінансування витрат на виплату пенсій	Активна участь у виконанні практичних завдань	
<i>Самостійна робота</i>				
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Тема 6	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	ТЕМА 6. Страхування. Страховий ринок	Активна робота в групах	
	Практичне заняття	Вирішення ситуаційних завдань щодо аналізу та оцінювання рівня платоспроможності страховиків, страхових резервів	Активна участь у виконанні практичних завдань	
Презентація			5	

	Самостійна робота			
	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ	
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	ТЕМА 7. Фінансовий ринок	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття «Фінансовий ринок: сутність, функції і роль в економіці». Виконання розрахунково-аналітичних завдань щодо аналізу динаміки розвитку фінансового ринку України. Визначення ринкової вартості цінних паперів	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		Поточна контрольна робота	Контрольна робота	5
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ		
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція	ТЕМА 8. Міжнародні фінанси	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття «Міжнародні фінанси: сутність, генезис, практика», "Міжнародні фінансові інститути"	Активна участь у виконанні практичних завдань	
	Самостійна робота			
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	ТЕМА 9. Фінанси суб'єктів господарювання	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо проведення аналізу факторів, які впливають на порядок формування фінансових ресурсів та статутного капіталу підприємства. Визначення закономірностей формування оптимального співвідношення фінансових ресурсів підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		Колоквіум		15
Самостійна робота				
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 10. Фінансовий менеджмент	Активна робота в групах	
	Практичне заняття	Аналіз доцільності фінансових та реальних інвестицій. Визначення особливостей врахування фактору часу при інвестуванні	Виконання практичних завдань	10
Самостійна робота				
Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка ДЗ		

СЕСІЯ	Аудиторна робота			
	Передекзам. консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	
	ЕКЗАМЕН	Виконання завдань екзаменаційного білету		40
	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістовних модулів		
Загальна кількість балів			100	

Рекомендована література

Основна

1. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін. за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с
2. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с
3. Мицак О. В. Міжнародні фінанси : навч. посіб. / О. В. Мицак, Т. Я. Андрейків, І. Р. Чуй. – Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2020. – 195 с.
4. Юшко С. В. Бюджетна система : підручник / Юшко С. В. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 383 с.

Додаткова

5. Білик О. І. Державне і приватне страхування. Теорія і практика : навч. посіб. / О. І. Білик, М. К. Хім. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. – 231 с.
6. Бюджетна система : підручник / І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2019. – 399 с.
7. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. В. Журавльова. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 256 с.
8. Квасницька Р. С. Соціальне страхування : навч. посіб. / Р. С. Квасницька, І. О. Доценко. – Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2019. – 355 с.
9. Русул Л. В. Страхування: від теорії до практики : навч. посіб. / Л. В. Русул, М. П. Федішин, Н. А. Лаврук ; Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Ф-т фінансів, підприємництва та обліку. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. – 287 с.
10. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник для студентів ВНЗ / В. О. Онищенко, А. Ю. Бережна, Л. О. Птащенко, І. Б. Чичкало-Кондрацька. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 599 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article.
12. Офіційний веб-портал Фонду соціального страхування України. – Режим доступу : <http://www.fse.gov.ua/fse/control/kiiev/uk/index>.
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua>.
14. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Міністерства фінансів. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/finance/budget/gov>.
16. Офіційний сайт Національного Банку України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.
17. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua>.

18. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С.Кузнеця. – Режим доступу :
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8131>